

Maliyyə COP29-un əsas məsələsidir

Bu, xarici mətbuatın da mövzusunə çevrilib

Azərbaycanın BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) çərçivəsində əsas tutduğu çoxşaxəli istiqamətlərdən biri də "yaşıl enerji"ni ölkədə xili ərazilərdə daha da inkişaf etdirməkdir.

Bərpaolunan və alternativ enerji əsasında istehsal edilən elektrik ixracı Azərbaycanda enerji sahəsi üçün yeni eranın başlanğıcı hesab olunur. 2030-cu ilədək isə həmin enerji mənbələrinin payının 30 faizə çatdırılması hədəfə alınıb. Bu addım enerji keçidi sahəsində texnoloji həllər məsələsində ölkəmizin uğurlarını dünyaya nümayiş etdirmək imkanı verəcək.

Sirr deyil ki, Azərbaycan "yaşıl enerji"yə keçidə yönəlmiş innovativ yanaşmalar üzrə regionda liderə çevrilib və iqlim dəyişmələrinin təsirlərilə mübarizəyə ciddi töhfə verərək, COP29-la bağlı üzərinə düşən vəzifəni ən yüksək səviyyədə yerinə yetirir, hazırlıq işləri layiqincə görülür. Qlobal tədbirin Bakıda keçirilməsinə qərar verildəndən dərhal sonra Təşkilat Komitəsi yaradıldı, əlaqədar qurumlar səfərbər edildi. Bəşəriyyətdə baş verən təbii və süni fəlakətlərin, təkrarlanan faciələrin planeti ölü məzarlığına çevirməməsi üçün COP tədbirləri vacibdir, qaçılmazdır. Təbii ki, Azərbaycan belə qlobal tədbirlərdən kənar qala bilməzdi, iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə nə qədər irəli getdiyini sərgiləməli idi. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun, eləcə də Naxçıvanın "yaşıl zona" elan edilməsi bu məqsədin təsdiqidir. Kimsə bunu görməzlikdən gələ bilməz. Bu baxımdan COP29-a evsahibliyi etmək öhdəliyi Azərbaycanın qlobal nüfuzunun artmasını sürətləndirir. Bu həm də o deməkdir ki, Azərbaycan iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə sadıqdır, əlindən gələni etməyə hazırdır. Bu gün ölkəmiz təkcə ənənəvi enerji resursları ilə deyil, həm də artan "yaşıl texnologiyalar" sahəsində regional liderdir.

COP29, əslində, sadəcə bir konfrans deyil, bir prosesdir və builki tədbirdən gözlənilən nəticələrdən biri maliyyə məsələsidir. Hələ 2015-ci ildə Paris sazişini imzalayan tərəflər öhdəlik götürdülər ki, 2020-ci ilə kimi inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bu sahəyə ayrılacaq vəsait 100 milyard dollar həcmində olacaq. COP29-da bu rəqəmə yenidən baxılacaq və

qərar veriləcək. Çünki iqlim böhranı və onun dağıdıcı nəticələri bütün dünyada insanlar üçün ciddi təhlükədir.

Bütün bunlar xarici medianın diqqətindən yayınmır. Avropa və ABŞ mətbuatı Azərbaycanın COP29-la bağlı hazırlıqlarının yüksək səviyyədə keçirildiyini etiraf edir. Məsələn, təxminən 10 gün əvvəl ABŞ-nin nüfuzlu "New York Times" qəzetində Azərbaycanın COP29-a sədrliyinə həsr olunmuş "Dağlıq kurort, şərab, qoyun kababı və çoxlu iqlim söhbətləri" başlıqlı məqalə verilib. Müəllifi Maks Berak yazır ki, şərab ölkəsi olan Azərbaycanda, Qafqazın ətəklərinə mənşəli olan hoteldə dünyanın aparıcı iqlim diplomatları qlobal istiləşmə ilə mübarizə və onun təsirlərindən ən çox əziyyət çəkən yoxsul və həssas ölkələrə yardım üçün böyük miqdarda pulların necə ayrılacağını müzakirə etmək üçün bir araya gəliblər. Görüş noyabrda Bakıda keçiriləcək COP29 konfransına hazırlıq xarakteri daşıyır. "Əvvəlki sammitlərdə dünya ölkələri var gücləri ilə iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə əsas məsələlər, əsasən də bəşəriyyətin mədən yanacağından asılılığının mümkün qədər tez aradan qaldırılması barədə razılığa gəlməyə çalışıb. Ötənlik tədbirdə dünya bu barədə razılıq əldə edib. Lakin bu, yalnız kağız üzərindədir. Bu, nə qədər vəsait tələb edir, kim ödəyəcək?" yazan müəllif COP29-da məhz bu məsələlərə aydınlıq gətiriləcəyini əlavə edib.

Maks Berak daha sonra qeyd edir ki, iqlim dəyişikliyinə təsirlərdən əziyyət çəkən daha yoxsul ölkələr zəngin ölkələrdən enerji keçidlərini sürətləndirməyə kömək etmələrini istəyir. On il əvvəl Parisdə keçirilmiş iqlim sammitində imzalanmış razılaşmaya əsasən, bu məsələdə əsas məsuliyyət Avropa ölkələri, ABŞ, Kanada, Yaponiya, Avstraliya və Yeni Zelandiyanın üzərinə düşür: "Lakin bu siyahı 1990-cı illərin əvvəllərindəki inkişaf səviyyələrinə əsaslanırdı və o vaxtdan bəri dünya çox dəyişib. Siyahıdakı ölkələr sonradan zənginləşmiş

dövlətlərin, o cümlədən Çin, Sinqapur və Səudiyyə Ərəbistanı kimi dövlətlərin siyahıda yer almamasını ədalətsizlik adlandırır. Amma Bakıda sammit zamanı "İqlim maliyyəsi üzrə yeni kollektiv kömiyyət məqsədi" adlı paketin imzalanması planlaşdırılır".

Qeyd edək ki, COP29-da karbon emissiyasının azaldılması, qlobal bərpaolunan enerji və enerji səmərəliliyi məsələləri Azərbaycan tərəfindən təşviq olunacaq. Bundan başqa, "yaşıl dəhliz"lə bağlı təkliflər müzakirə ediləcək. Çünki Azərbaycan bu məsələdə ambisiyalıdır. Qlobal konfransın gündəliyində olan əsas mövzu isə iqlim dəyişmələri ilə mübarizə üçün maliyyə məsələsidir. Artıq inkişaf etməkdə olan ölkələrdə iqlim maliyyələşməsinin mühüm sütunu olan "İqlim Dəyişmələri üzrə İtqi və Zərər Fondu"na vəsait ayrılması prosesinə başlanılıb. Avstriya bu dəfə fonda 15 milyon avro ödəyəcək. Bu barədə ölkənin "Die Presse" qəzeti yazır: "Neft və qazla zəngin Azərbaycanın paytaxtı Bakıda keçiriləcək növbəti iqlim konfransına üç ay qalmış Avstriya nümunə göstərir. İtqi və Zərər Fonduna töhfə 15 milyon avro artaraq 25 milyon avroya çatıb. Vəsaitlər iqlim dəyişikliyinə uyğunlaşma tədbirlərini və iqlimlə bağlı hadisələrin vurdulduğunu geri qaytarırlar bilməyən zərər kompensasiyasını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulub. Ümumilikdə, Avstriya 2023-cü ildən 2027-ci ilə qədər fonda 50 milyon dollar ayracağını vəd edib".

Təəssüf hissi ilə qeyd etməliyik ki, hər il COP tədbiri keçirilsə də, dünyanın heqemon dövlətləri bəşəriyyəti təhdid edən problemin aradan qaldırılmasına bir çox halda biganə qalırlar. Görünən mənzərə ondan xəbər verir ki, hər kəs qlobal problemdən danışsa da, çox az ölkə bu istiqamətdə iş aparır, hətta bəziləri götürdükləri öhdəliyə əməl etmirlər. Azərbaycan isə şübhəsiz, hər zaman olduğu kimi, bu dəfə də öz missiyasını ləyaqətlə yerinə yetirəcək.

**Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"**